

§ 2 Folkomröstning – Norrbotniabanan

Diariernr 25VN14

Beslut

1. Valnämnden föreslår att Kommunfullmäktige beslutar att dag för kommunal folkomröstning ska ske vara 22 februari 2026.
2. Valnämnden föreslår att Kommunfullmäktige antar Röstningsdistrikt och omröstningslokaler med möjlighet att rösta i samtliga landsbygdscentra Rosvik, Jävre, Norrfjärden, Rognäs/Sjölå, Hortlax, samt en centralt belägen lokal, enligt bilaga Röstningsdistrikt och röstningslokaler.
3. Denna fråga bereds av Kommunstyrelsen och inte av Valnämnden.
4. Valnämnden föreslår att Kommunfullmäktige beslutar att röstsedlarna i folkomröstningen sammanlagt ska vara 50,000 i antal, och att röstsedel i folkomröstningen ska vara rosa med svart text, rubricerad med texten ”Rådgivande folkomröstning” och de olika svarsalternativen ska anges med kryssrutor.
5. Valnämnden föreslår att Kommunfullmäktige beslutar att förtidsröstning, budröstning, utlandsröstning samt ambulerande röstmottagning inte ska vara möjligt i folkomröstningen.
6. Valnämnden föreslår att Kommunfullmäktige beslutar att folkomröstningens röstsammanräkning ska vara avslutad senast åtta dagar efter omröstningen, måndagen den 2 mars klockan 17.00.

Ärendebeskrivning

Detta ärende är aktuellt i det fall Kommunfullmäktige beslutar att en folkomröstning ska hållas och behandlar genomförandet av en folkomröstning.

Slutsats och förslag till beslut i detta ärende är framtaget av Kommunstyrelsens presidium.

Enligt Lag (1994:692) om kommunala folkomröstningar ska fullmäktige i anslutning till beslutet att hålla folkomröstning även besluta om:

1. dag för omröstningen,
2. omröstningsdistrikt och omröstningslokaler,
3. den fråga och de svarsalternativ som ska ställas till de röstberättigade,
4. röstsedlarnas antal, innehåll och utseende,
5. huruvida röstning kan ske på annat sätt än genom personlig inställelse i omröstningslokalen, samt
6. när röstsammanräkningen senast ska vara avslutad.

Valnämnden bereder alla punkter utom 3. den fråga och de svarsalternativ som ska ställas till de röstberättigade. Den punkten bereds av Kommunstyrelsen.

Lagen innehåller ingen tidsgräns inom vilken ett folkinitiativ ska leda till att folkomröstning hålls. Förarbetena förutsätter att omröstning hålls inom skälig tid. Vad som är skälig tid avgör fullmäktige.

Det är identifierat två möjliga alternativ för att genomföra folkomröstning: A) så snart som möjligt eller B) samtidigt som de allmänna valen 2026. De båda alternativen presenteras nedan.

A) Folkomröstning hålls så snart som möjligt

Dagen för folkomröstningen ska beslutas efter samråd med den centrala valmyndigheten. Samrådet ska ske senast tre månader före omröstningsdagen och det är därför den kortast möjliga tidsramen.

A 1. Dag för omröstning

I en folkomröstning som inte sammanfaller med ordinarie val har kommunen ett utökat ansvar för genomförandet. Det är bland annat kommunen som ska framställa röstlängd och upprätta röstkort med ledning av registeruppgifter från Valmyndigheten. Kommunen ansvarar även för utskick av röstkort. Med hänsyn till detta bedöms det rimligt att genomföra en folkomröstning tidigast söndagen den 22 februari 2026. Valmyndigheten har vid samråd inte haft något att invända mot det föreslagna datumet.

A 2. Omröstningsdistrikt och omröstningslokaler

Enligt lagen om kommunala folkomröstningar ska ett omröstningsdistrikt

omfatta ett eller flera valdistrikt. Vid de allmänna valen består Piteå kommun av 27 valdistrikt, i detta förslag slås de ihop till totalt sex distrikt. Förslaget utgår från möjligheten att rösta i alla våra landsbygdscentra dvs. Rosvik, Jävre, Norrfjärden, Sjulnäs och Hortlax, samt en centralt belägen lokal, se bilaga. Det innebär ett betydligt högre antal röstberättigade per omröstningslokal med risk för bland annat köbildning. Detta förebyggs så långt som möjligt genom att dela röstlängder och anordna så många röststationer som möjligt i varje lokal.

A 3. Den fråga och de svarsalternativ som ska ställas till de röstberättigade

Fråga och svarsalternativ bereds inte av Valnämnden utan Kommunstyrelsen.

Det är viktigt att frågan och svarsalternativen formuleras så nära folkinitiativets formulering som möjligt, med vissa justeringar för att tydliggöra vad alternativen innebär. Förslaget är:

”Hur vill du att Norrbotniabanan bör dras genom Piteå kommun?

Svarsalternativ 1

Norrbotniabanan bör gå genom centrum med nytt resecentrum vid södra fjärden som Trafikverket beslutat.

Svarsalternativ 2

Norrbotniabanan bör gå längs E4 genom Storfors med nytt resecentrum i Lomtjärnsområdet.

Svarsalternativ 3

Avstår”

A 4. Röstsedlarnas antal, innehåll och utseende

Förslaget är att röstsedeln ska vara rosa med svart text.

När det gäller utformningen av texten på röstsedeln så står valet mellan att ha en röstsedel med tre kryssalternativ eller tre olika röstsedlar med förtryckta svarsalternativ. För att underlätta för väljarna och för bästa möjliga flöde i röstningslokalerna föreslås en röstsedel med tre

kryssalternativ. Vidare föreslås att röstsedlarna ska rubriceras med texten ”Rådgivande folkomröstning”.

Enligt statistik från Valmyndigheten har Piteå kommun per 1 mars 2025 34,006 röstberättigade. Enligt statistik från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) är det genomsnittliga deltagandet i fristående folkomröstningar 39%, utifrån detta föreslås 50,000 röstsedlar.

A 5. Huruvida röstning kan ske på annat sätt än genom personlig inställelse i omröstningslokalen

För att möjliggöra en folkomröstning på kort tid är förslaget att förtidsröstning och ambulerande röstmottagning inte ska vara möjligt. Budröstning kan däremot hanteras utan större påverkan på förmågan att genomföra omröstning.

A 6. När röstsammanräkningen senast ska vara avslutad.

Det är viktigt att räkningen sker skyndsamt. Utifrån detta bör röstsammanräkning vara avslutad senast åtta dagar efter omröstningen, måndagen den 2 mars klockan 17.00.

Vid en folkomröstning är kommunen ansvarig för att räkna rösterna, till skillnad från i allmänna val där länsstyrelsen är ansvarig. Eftersom kommunens valadministration saknar erfarenhet av att räkna röster i en folkomröstning och de slutliga formerna för röstsammanräkningen tills vidare behöver hållas öppna är det nödvändigt att beslutet om när röstsammanräkningen senast ska vara avslutad fattas med viss marginal. Ett preliminärt resultat bör kunna presenteras tidigare.

B) Folkomröstning samtidigt som de allmänna valen 2026.

Vid kommunal folkomröstning har kommunen ett större ansvar för genomförandet än vid allmänna val. När folkomröstning hålls i samband med ordinarie val ombesörjer dock Valmyndigheten vissa delar, tex upprättande och utskick av röstkort. Den röstlängd som Valmyndigheten upprättar används även för folkomröstningen.

B 1. Dag för omröstning

Söndagen den 13 september 2026.

B 2. Omröstningsdistrikt och omröstningslokaler

Enligt lagen om kommunala folkomröstningar ska omröstningsdistrikt och valdistrikt sammanfalla om en folkomröstning hålls samtidigt med ett allmänt val. Av detta följer att de valdistrikt som gäller för valen till riksdag, region och kommun och de vallokaler som hör till distrikten också kommer att gälla för folkomröstningen.

B 3. Den fråga och de svarsalternativ som ska ställas till de röstberättigade

Fråga och svarsalternativ bereds inte av Valnämnden utan Kommunstyrelsen.

Samma fråga och svarsalternativ som föreslås i punkt A 3.

B 4. Röstsedlarnas antal, innehåll och utseende

I frågan om röstsedlarnas antal, innehåll och utseende säger lagen om kommunala folkomröstningar att röstsedlarna för den kommunala folkomröstningen ska ha en färg som avviker från de övriga val- eller röstsedlarna om folkomröstningen hålls på samma dag som ett allmänt val. I val till riksdag, region och kommun är valsedlarna vita, gula och blå. Därför föreslås röstsedeln vara rosa med svart text.

Här överensstämmer förslaget till innehåll och utseende med förslag A 4, men antalet röstsedlar föreslås justeras till 100 000 röstsedlar, då statistik från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) är det genomsnittliga deltagandet i folkomröstningar i samband med allmänna val 68%.

B 5. Huruvida röstning kan ske på annat sätt än genom personlig inställelse i omröstningslokalen

En folkomröstning i samband med de allmänna valen 2026 skulle möjliggöra förtidsröstning, budröstning samt ambulerande röstmottagning i samma utsträckning som för de allmänna valen. Förtidsröstning i utlandet eller annan kommun samt brevröstning kan emellertid inte tillgodoses inom ramen för att kommunen själv arrangerar och ansvarar för folkomröstningen. Folkomröstningen är lokal och genomförs lokalt.

B 6. När röstsammanräkningen senast ska vara avslutad.

Val till riksdag, region och kommun år 2026 ska hållas söndagen den 13 september. För att ge tid till den preliminära rösträkningen som hålls för

valet är förslaget att folkomröstningens röstsammanräkning ska vara avslutad senast tio dagar efter valet, onsdagen den 23 september klockan 17.00.

Sammanfattningsvis

Förslagen reflekterar förvaltningens resurser att planera och genomföra en folkomröstning så snart som möjligt respektive samtidigt som de allmänna valen 2026. Att genomföra folkomröstningen närmare inpå de allmänna valen än februari bedöms ha för stor påverkan på planering och genomförande av de allmänna valen och att det av den anledningen inte är genomförbart.

Kostnader och valdeltagande

Sveriges kommuner och regioner gav 2023 ut rapporten Det förstärkta folkinitiativet - Trender och erfarenheter från folkinitiativ och folkomröstningar som hållits fr o m 1 januari 2011 till och med 31 januari 2022. Den visar att det genomsnittliga valdeltagandet är 39 % när de är fristående. I de 6 folkomröstningar som hållits i samband med de allmänna valen har i genomsnitt 68 % röstat.

Att genomföra en folkomröstning mellan ordinarie val innebär en kostnad för kommunen. Att genomföra folkomröstningen i samband med de allmänna valen 2026 skulle ge en extra kostnad om ca 3 kr per medborgare till följd av extra material och arbete, motsvarande ca 125tkr.

Det är svårt att uppskatta kostnaden för en fristående folkomröstning. En kartläggning av det reformerade folkinitiativet som gjordes 2013 på uppdrag av dåvarande Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) visar att kommunerna själva beräknade kostnaden till i genomsnitt 34 kr per medborgare och folkomröstning. Det ger för Piteå kommun drygt 1,4mkr. Uppräknat med Prisindex för kommunal verksamhet (PKV) ger det en kostnad för 2025 om ca 2 mkr. Indexet tas fram av SKR och är ett mått på prisutvecklingen sammantaget i kommunerna och används för att räkna om kostnadsutvecklingen i löpande priser till fasta priser.

Skälen till begränsningarna speglar förvaltningens resurser att genomföra en folkomröstning på den begränsade tiden. Det är heller inte möjligt att utöka den tiden utan att i för stor utsträckning påverka planering av de allmänna valen. Det ska här påpekas att en fristående folkomröstning oavsett tidpunkt

kommer att ha en påverkan på planering och genomförande av de allmänna valen och utgöra en påfrestning främst på personella resurser inom Kommunledningsförvaltningen.

Slutsats

En fristående folkomröstning så snabbt som möjligt ökar påverkansmöjligheten på Trafikverket. En fristående folkomröstning innebär dock en större kostnad än en folkomröstning som hålls samtidigt som allmänna val där möjlighet till påverkan på Trafikverket blir betydligt mindre. En folkomröstning vid allmänna valen riskerar att dragning av järnväg blir en lokal valfråga och minskar möjligheterna att diskutera lokala valfrågor/skillnader i valrörelsen. Att hålla en separat folkomröstning ger bara den ställda frågan utrymme för diskussion och riskerar inte att drunkna i andra frågor.

Yrkanden

Jonas Gunnarsson (S): Bifall till Valnämndens presidiums förslag.

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition och finner att det endast föreligger ett förslag vilket blir Valnämndens beslut.

Beslutsunderlag

- Röstningsdistrikt och röstningslokaler
- Kartbild alla distrikt
- Kartbild Piteå
- Kartbild Rosvik
- Kartbild Porsnäs
- Kartbild Rohnäs Sjulnäs
- Kartbild Hortlax
- Kartbild Jävre

Paragrafen är justerad